

לע"נ ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"נ מרת לאה אלטע הדס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

גליון מס' 610

המאמר שבת אורה

בראשית

אזהרה המורה: העלון מיועד אך ורק לרציניים שיודעים את חשיבות התפילה, ובשעת התפילה לא מעיינים בעלון ובשאר דברים. לעילוי נשמת ר' דב בן ר' מאיר יוסף ז"ל

בהשקפה ראשונה

מאמרי השקפה. מוסר והנהגות

שקשוק הגלגלים היווה מנגינת רקע לנוסעי הרכבת לעיר ליבוי שבמרחבי אירופה. חתנו של מרן החפץ חיים זצ"ל, רבי אברהם הכהן זצ"ל, ישב בין הנוסעים שקוע בתלמודו כשלפתע קלטו אוזניו שיחה ערה שגרמה בין שני צעירים היושבים על ידו בקרון. האחד טען שהוא מאמין שיש לעולם בורא ומנהיג, ואילו השני טען שאינו מאמין. תוך כדי שיחה הזמין הדובר השני את רעהו לבקר בביתו שבליבוי. ואכן השתלשלו העניינים וחברו סיים את עסקיו בעיד וחיפש את בית חברו על פי הכתובת שמסר לו, אך לא מצא. באותה כתובת בה אמור היה לעמוד הבית פעלה טחנת רוח במלוא העוצמה. כנפיה סבבו ברוח במהירות בהשמיען שריקות קולניות. החבר החליט לרפוק בדלת ולשאול את הטוחן לכתובתו של הידיד. להפתעתו פתח לו חברו בכבודו ובעצמו את הדלת. "לא ידעתי שאתה מתגורר בטחנת קמח" תמה החבר. מששמע זאת החבר התלהט וקרא בכעס: "חכה חכה עד שאמצא אותך. תראה מה אעשה לך!" "למי?" תהה המבקר. כל העניין נראה לו תמוה ביותר. הכניסו החבר לביתו וסיפר לו שמאן דהו חמד לצון בהעדרו, והתקין כנפי טחנת רוח על גג ביתו... "הוא שם אותי לצחוק. איני יכול להראות את פני ברחובי כל מי שרואה אותי שואל כיצד מתקדם עסק הריחיים..." נד לו חברו המאמין ואמר: "אני חושש שזועם אתה לשווא. איש לא חמד לצון. פשוט, הגשם והרוחות הצמיחו שלוחות לגג, והוא גידל כנפיים מסתובבות..." המילים נעתקו מפי בעל הבית: "כ... כלום נתבלעה עליך דעתך? ואיזה רעיון הוא, שהגשם והרוחות יצמיחו לגג כנפיים?!" "שמעו אוזניך את דבריך", ענהו חברו, "אם ארבע כנפיים אינן צומחות במקרה, איך תחשוב שעולם ומלואו נוצר במקרה?" (חסד לאברהם)

שח רבי שמשון פינקוס זצ"ל: אפילו תלמיד חכם המתמיד הגדול ביותר, נאון הגאונים, הלומד בשקידה גדולה שעות רצופות, מוכרח להפסיק מפעם לפעם באמצע לימודו. אפילו אם אינו מפסיק כדי לאכול הוא יצטרך להפסיק כדי להתפנות. מדוע ברא הקב"ה את עולמו בצורה כזו? למה באמצע עלייתו המרוממת של תלמיד חכם שכל העולמות תלויים בה, לפתע אסור לו ללמוד והוא מוכרח לצאת לכמה דקות להתפנות? התשובה היא, שאדם חי צריך חיות, ובמשך השעות שבהן הוא שקוע בלימוד יתכן שנחלש קשרו למקור החיים. מה עושה ה' כביכול אומר לו: עצור! צא רגע החוצה, התבונן במה שנעשה בגופך ואמור שירה על כך "אשר יצר את האדם בחכמה..." כך תתמלא בחיים מהבריכה של מקור החיים ה', תחזק את הקשר שלך עם בורא העולם, ואז תמשיך ללמוד עוד כמה שעות. בדומה לכך, הקב"ה עשה שכל כמה שעות אנו צריכים לאכול כיון שאנו עוזלים 'להתייבש' עקב הניתוק שלנו ממקור החיים. מה עושה הקב"ה? הוא יוצר בקרבנו תחושת רעב, תחושת צמא, ואז אנו מברכים "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם..." אוכלים, ועל ידי זה מתקשרים שוב למקור הברכות כולם יתברך שמו.

סיפר רבי יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל שכשהתחילו להגיע בחורים מגרמניה ומאמריקה ללמוד בישיבת מיר בפולין התחיל המשגיח רבי ירחם ליבוביץ זצ"ל ללמד אתם שיעור בחומש עם רש"י. והסביר כוונתו לפי שבארצות האלו לא נהוג ללמוד אתם בילדותם חומש עם רש"י שמשריש את יסודות האמונה, ובלי לימוד זה חסר את כל היסוד. לכן בא להשלים איתם לימוד זה..מפורסם גם שמרן החפץ חיים זצ"ל בערוב ימיו הניח בתיק הטלית תפילין שלו חומש בראשית, ומדי בוקר לאחר התפילה היה קורא את הפרשה הראשונה של בריאת העולם מ"בראשית ברא" עד "אשר ברא אלקים לעשות" והיה אומר שבדורות אלו שיש קרירות באמונה צריך להתחזק ביסודות. (ולתתן עליו)

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מבואר בפסוק זה שבששת ימי המעשה נבראו כל מעשי ה' בעולמו, ועליהם נאמר: "והנה טוב מאד", אם כן מהיכן צץ לפתע כח הרע, שהגיע לאחר חטא אדם הראשון, הלא מלבד ששת ימי בראשית לא נבראה שום בריאה חדשה? ברוך איפה - היה אומר, רבי נחום זאב זיו זצ"ל מנהל התלמוד תורה בקלם, שהרע היה בנמצא גם קודם לכן, אלא שהיה מוצנע ומוחבא לשעת הצורך. וכפי שבבית מרקחת מצויים תרופות שמכילים רעלים ותפקידם להועיל למחלות ומצבים מסויימים, כך גם בעולם. וכפי שבבית המרקחת מוחבאים התרופות הישב בארון סגור ומסוגר, והמפתח נמצא אך ורק ביד הרוקח, שלא יטעה מאן דהו חלילה ליטול מהם שלא לצורך. כך היה כח הרע קודם חטא אדם הראשון, שהיה נפרד לעצמו, ונשמר רק לעת הצורך. אלא שלאחר החטא התערבבו הטוב והרע יחד, והרע יצא מהארון הסגור ומעורב בטוב, ומאז גדלה הסכנה להכשל בחטא. כי הטוב והרע שווים במראיהם ובכוחותיהם, שכן מלבד ההרחקה מדברים רעים במהותם צריך זהירות בתוך המעשים הטובים לעשותם כדבעי בלי שיתערב בהם מכוחות הרע. והדרך להבדיל את הרע מהטוב הוא על ידי לימוד מוסר, שעל ידו האדם עומד יותר על כוחותיו, מבררם ומלבנם.

(בית קלם לתתן עליו)

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים לְאַשָׁה מִהֲזֹאת עָשִׂיתָ : ותמוה הלא הקב"ה לא ציווה לחוה ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. ואם כן למה העניש אותה? והתשובה כי כשצוה הקב"ה לאדם לבל יאכל מעץ הדעת היתה אז חלק מגופו שאחר שציווה שלא לאכול מעץ הדעת אמר אז, "לא טוב היות האדם לבדו" "ויקח אחת מצלעותי". (תולדות יצחק)

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים אֶל הַנָּחַשׁ כִּי עָשִׂיתָ זֹאת אֲרֹד אִתָּה... מבואר כי הוא הנחש הוא יצר הרע והשאלה היא למה נענש הלא זה תפקידו של יצר הרע להסית את האדם? והתשובה היא שענשו היה על כי פעל גם במעשה שנטל את חוה בידים ורחפה עד שנגעה בעץ והוא לא נברא אלא להיות מסית בדיבור בלבד ולא במעשה וזה מה שכתוב "כי עשית זאת" שזה הסיבה שנענש שהסית על ידי מעשה. (רעיוני תורה)

לִפְתָּח חֲטָאת רִבְּץ . אין ליצר הרע שליטה וכו' על האדם, להטותו מדרך הטוב, רק במקום שיש פתח פתוח לפניו, דהיינו שהאדם עצמו עדיין מסופק אם לעשות או לא, אז יש בכח היצר לחקפו בחזקה לעשותו. ברם, בדבר שהאדם שלם ומחלט בדעתו לבלו עשותו, בזה אין פתח כניסה ליצר הרע להחטיאו..לפי זה יתפרש מאמר ה' לקין: "לפתח חטאת רובץ ואליך תשוקתו". כלומר, מאחר כי אין לו ליצר הרע כניסה אלא כאשר יש בקרבן איזה פתח, לכן תשוקת היצר הרע "אליך", שאתה תתחיל ותפתח לו פתח, כי מבלעדי זאת לא יוכל לך. (שליל אורות בשם הגר"א)

וַיִּתְּנָהּ לָךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים וַאֲנִינִי כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים: ברש"י: צדיק היה וקל בדעתו לשוב ורשעו, לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו. וזהו ששינה הכתוב במיתתו לכתוב וַאֲנִינִי בעולם למלאות שנותיו. אמר החתם סופר זצ"ל, חנוך היה תמיד מתהלך את האלוקים, לבדו, לא כמו אברהם אבינו ע"ה שעליו נאמר (להלן יז, יט) "כי ידעתי למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט". ביאר לפי זה בנו רבי שמואל בנימין סופר זצ"ל (ה"חב"ב סופר): נראה להוסיף שלכן גם היתה לאברהם אבינו שמירה מיוחדת שלא ילמד ממעשי הדור, כמו שאמר (אבות פ"ה מ"ח): "כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו". לא כך בחנוך, שהתבודד ולא לימד דעת את העם ולא זיכה אחרים, לכן חשש ה' יתברך עליו, פן ילמד גם הוא חלילה ממעשי דורו ויכשל כמותם כי לא היתה לו את השמירה המיוחדת, ולקח אותו כשהוא עדיין צדיק. ומכאן ילמד כל אחד לסייע תמיד ביד כל איש ישראל ברוחניות ובגשמיות, ואז זכות הרבים תעמוד לו שישאר שמור מן החטא בכל עת. (ילקוט מאיש לדעה)

סיפור מההפטרה

ועל הכל...

"פרפראות"

סיפור הרב אשר אנשיל מילר זצ"ל אב"ד פטרושן (טרנסילבניה): סיפור לי שמש של בית כנסת אחד, כי הכיר יהודי מבוקרשט שקיים את כל מצוות אבילות על דקדוקיהן ופרטיהן, אבל מצוות אחרות לא קיים. פעם נפטר אחיו, סגר את חנותו וישב "שבעה". אבל מכיון שביום שבת אין אבילות לפי ההלכה, קם בשבת ופתח את החנות וביום ראשון שוב סגר את ה"עסק" והמשיך באבילות... (עולמו של אבא)

"ענין של טעם"

טעם שהתפילות של שבת כל תפילה בנוסח אחר, לפי ששבת נקראת "כלה" לכן תיקנו מה שנהגו בכלה, מתחילה הוא מקדש אותה, וזהו "אתה קדשת", ואח"כ נותן לה מתנות, וזהו "ישמח משה במתנת חלקו", ואח"כ נותן לה תוספות כתובה וזה תפלת מוסף ואח"כ היחוד וזהו "אתה אחד." (אגרת השיל)

"מפי כתבם"

פגשתי פעם את נכדת החפץ חיים בת בנו, היא הגיעה מרוסיה למרכז קליטה בבאר שבע, רבי הלל זקס [נצ"ל] שאף הוא נכד של החפץ חיים, הלך לבקר אותה, ואני הצטרפתי אליו, היא סיפרה לנו, שבגיל שש עשרה היא ברחה מהבית, באותן שנים ההשכלה החריבה את העולם, וגם היא הייתה בין אלו שנלכדו ברשתה, פעם אחת בגיל שמונה עשרה, כשהגיעה הביתה, לבקר את הסבא שלה, היא פנתה אליו ואמרה "סבא! מדוע אתה יושב כאן בחושך? צא לעולם" "האור" היה זה באמצע מלחמת העולם הראשונה, באותם ימים היו שם מטוסים, לא כמו היום, והם היו זורקים פצצות, ארגונים של חומר נפץ, אמר לה החפץ חיים כך "את רואה את האווירונים האלו, הם יגיעו עד לירח" וכך אמר הח"ח לפני כמאה שנה "את רואה את הפצצות האלו, יבוא יום וייערו פצצות משוכללות יותר שיהיה בכוחן לפוצץ את כל העולם, זה מה שהם עושים, אבל אנחנו עושים בני אדם", מיד מאכן מענטשן אלו היו דברי החפץ חיים זצ"ל יש מושג הנקרא "אדם" אדם הוא זה שמשתמש בכלים האנושיים שלו, מסתכל על האמת במבט פשוט מציאותי, מהי באמת אותה אנושיות? אומר הרמב"ם הל' שמיטה ויובל (פי"ג הי"ג) "והלך ישר כמו שעשהו האלוקים" כשילד נולד, השכל שלו מוגבל, ומדוע הקב"ה עשה כך, כי אנחנו, כל אחד מאתנו, כבר משוכנעים מהשקר של עולם החושך, התרגלנו שהענינים קובעות את המציאות, האנושים קובעות את המציאות, חוש הטעם קובע את המציאות, וכיון שכך קשה לנו להגיע לידיעת האמת, כי את השי"ת לא ניתן לראות בעינים, לא לשמוע באזניים, ולא להרגיש בחוש המישוש, צריכים לשם כך כלים אנושיים, אבל ילד כשאומרים לו בכזו פשטות, יש בורא לעולם, הוא מבין זאת כדבר מובן מאליה, איך יכול להיות אחרת? ואם אנחנו נהיה בבחינת "ילדים" נזדקק את כל ההשפעה החיצונית, נחוש את מציאות הבורא בעולם. (רבי שמשון פינקוס זצ"ל)

"מקום לשאלה"

שאלה: הדין הוא אם נמצא פסול בספר תורה בשעת קריאת התורה, שצריך להוציא ספר תורה אחר, איך יתכן שאפילו שמצאו פסול בספר תורה, ימשיכו לקרוא מאותו ספר תורה?

תשובה: אם נמצא הפסול באמצע קריאת המפטיר, שהמפטיר חוזר וקורא מה שקרא האחרון, שאין זאת שלא מפני כבוד התורה, גומרים לקרוא באותו ספר תורה. (ספר החידות)

לפקח עינים עורות להוציא ממסגר אסיר מבית כלל ישיבי חשך: אחד הרבנים בארצות הברית שמתפקידיו הרבניים היה לבוא פעם בחודש לאחד מבתי הסוהר הגדולים באזור מגוריו לחזק את אחינו בני ישראל השוהים שם, סיפר. ששנה אחת הוא בא לבית הכלא בערב יום ראש השנה ודיבר עם האסירים על מהותו של היום הגדול והנורא "ראש השנה" בתוך דבריו הביא את עצתם של חכמי ישראל שהרוצח לצאת זכאי ביום הדין אם יקבל על עצמו קבלה טובה, אפילו קבלה אחת: קבלה טובה זו תעזור לו לזכות ביום הדין. בסיום הדרשה, ביקש הרב מהאסירים לשבת חמש דקות עם עצמם בשקט, ושכל אחד מהם יקבל על עצמו לקיים איזו מצווה אפילו קטנה ביותר אבל בשלמות כל החיים..לאחר הדרשה ניגש אל הרב אחד האסירים בשם קארל ואמר, שהוא קיבל על עצמו את מצוות שבת, אך הוא לא יודע מה ואיך לקיים זאת. כששמע הרב את קבלתו ניסה להניאו מכך היות ולא קל לקיים את המצווה הזו מחמת פרטיה ודקדוקיה הרבים, בפרט ליהודי כל כך רחוק משמירת תורה ומצוות. על כן ניסה הרב להניאו מכך, אבל קארל לא הסכים לחזור מאותה קבלה שקיבל על עצמו כשראה הרב את נחישותו לקיים את קבלתו, הביא לו ספר על הלכות שבת....בראש חודש חשוון כשבא הרב לתת את דרשתו החודשית התבונן בפני האסירים, והנה הוא לא ראה את קארל ביניהם, שאל הרב איפה קארל? מה הרב לא יודע, סיפור נורא ומופלא התרחש עמו, אמרו האסירים, ביום שהוא קיבל את הספר על הלכות שבת שהרב שלח לו, הוא התחיל ללמוד בזה בהתמדה וברצינות, אבל ככל שלמד יותר ראה שהוא יודע פחות, ואינו יכול לקיים את מצוות השבת כהלכתה עד שלא ידע את הספר ישר והפוך, ע"כ החליט שעד שהוא לא ידע את הספר הוזה ישר והפוך לדעת מה מותר ומה אסור, הוא הולך להישאר בשבת בחדרו ולא לעשות כלום כל השבת כדי שלא ישל חי' באיזו הלכה שאינו יודע - שלא יפר חי' את קבלתו שקיבל על עצמו, רבי, המשיכו האסירים וסיפרו, הוא לקח זאת כל כך ברצינות עד שהוא אפילו לא נגע בכף או מזלג כי חשש שמא אסור לנגע בהם, והיו צריכים חבריו האסירים להכניס לו את האוכל לפה, כך הוא נהג שתי שבתות עשרים וחמש שעות מכניסת השבת ועד צאתה לא הניע איבר ולא נגע בכלום. מחשש שמא יחלל את השבת קודש. אחרי השבתות הללו הוא נקרא יום אחד להנהלת בית הסוהר ומאז לא ראינו אותו יותר. אחר כך נודע לנו שהממשלה החליטה מחוסר מקום בבתי הסוהר לעשות תוכנית ניסיונית ולשחרר מכל בית סוהר כמה אסירים למעצר בית עם מעקב אלקטרוני, מתוך הקהל הרב של מאה ועשרים אלף אסירים שיש בבית הסוהר שלנו נבחרו ארבעה לתוכנית הזו וקארל היה אחד מהארבעה. וכך זכה לצאת מהכלא! הרב יצא מכליו מרוב התפעמות בהתרחשות הניסית שאירעה עמו בהתגשמות החלטתו וקבלתו האמיצה ללא פשרות. התקיים בו מאמר חז"ל במסכת שבת "רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים שנאמר כה אמר ה' לסירסים אשר ישמרו את שבתותי וכתוב בתורה והביאותים אל ה' קדשתי... הרב החליט שהוא חייב ללכת לבקר את קארל בביתו, כשבא ראה אותו יושב ולומד בהתמדה עצומה את הספר הלכות שבת, וכך במשך הזמן המשיך להתקדם ביהדות עד שכיום הוא יושב והונה בתורה כל היום, ועולה ומתעלה במעלות התורה והיראה, עדיו לגדולות...לכל הנס והמהפך הגדול הזה, זכה ר' יהודה (קארל לשעבר) בזכות דבר אחד "החלטה" אבל החלטה בכל מחיר, החלטה ששום מכשול לא יעמוד בפני קיומה, כשזו עוצמת ההחלטה וזוכים לניסים מהשמיים כדי לקיימה. (ניצוצות)

מפתחמי אורייתא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

העולם דומה לאילן, מתוך הענפים ניכר השורש, מתוך יופי הבריאה ניכרת האלוקות. (ספר הישר)
לימוד המוסר הוא בבחינת זכוכית מגדלת (מיקרוסקופ), שבעזרתו מכירים את החטא. (רבי ישראל סלנט)
אם חייב אדם להיזהר שלא יהיה רבב על בגדו, כמה הוא חייב להיזהר שלא יהיה רבב על לבו. (הסבא מנובהרדוק)